

איסור חמץ בהנאה (ב) מקור האיסור

חזקיה ור' אבהו

פסחים כא ע"ב, "אמר חזקיה ... לאו דאורייתא היא" (כב ע"א); כג ע"א "והרי שרצים ... נמי מהכא"; כג ע"ב "מכדי
אותבניהו ... לאו דאורייתא נינהו"
ירושלמי פסחים פרק ב הל' א, "ר' אבהו בשם ר"א ... ואכל לא תאכלוהו", ושם "רבנן דקיסרין ... למלאכת גבוה", ושם
"מתניתא מסייע' ... מסייעא לר' יוחנן"

פירוש דברי חזקיה

א. רש"י כא ע"ב ד"ה לא יאכל; מהר"ם חלאווה שם ד"ה לא יהא

[אס' י' טאן - לאו נ'תן וכא' אטלוב צ' ד'ניס ואקורות פאלסו בהקל' טז]

א. אכילת מעשר שני והקטוח בכסף מעשר - א. דברים פרשת ראה יד: כב-כו; רמב"ם הל' מעשר שני פרק ג הל' י (ע"פ המשנה מעשר שני ב: א);
השגות הרמב"ן על ספר המצות, שכחת העשין עשה א (בעיקר, עד "מצוה קבועה"); [ג. מנחת חינוך מצוה תמב, "והנה מע"ש פודין
אותו בחוץ ... עובר בלאו הזה"; משנה מעשר שני ג: ב עד "ור"ש מתיר", ובירושלמי שם "וכשם שהוא ממעט ... טעון מחיצה"]
ב. אכילת פירות שביעית והקטוח בדמיהן - א. ויקרא פרשת בהר כה: ד-ז; משנה שביעית ח: ב, ובגמ' ע"ז סב ע"א "דתניא החמירין ... ולא
לסחורה"; השגות הרמב"ן על ספר המצות, שכחת העשין עשה ד; ג. משנה שביעית ח: ח; רמב"ם הל' שביעית ה: יב (ע"פ התוספתא
שביעית ה: י), ורמב"ם שם ו: א; רמב"ן ע"ז סב ע"א ד"ה נמצא, וד"ה וטעמא

ב. ויקרא פרשת שמיני יא: לד; תוספתא עוקצין ג: יב עד "כולן אין מטמאין טומאת אוכלין"; מנחות קא ע"ב, "ואמר רב אסי ...
אינו קרוי אוכל"
רש"ש פסחים כא ע"ב ד"ה שם לא יאכל

ג. סוכה לה ע"א, "של אשרה ... דין ממון", ובבעל המאור שם יז ע"א באלפס, "ושמענין מינה ... ולא היתר ממון"; מלחמות
שם יד ע"ב באלפס "ומה שהשיב ... הכתוב לכם"
ר' יהונתן מלוניל על הרי"ף מסכת פסחים (לפי דפי הש"ס) כא ע"ב ד"ה שנאמר

אופי הלימוד של ר' אבהו

תוס' כאן כא ע"ב ד"ה כל; ר"ן (שם) ד"ה כל

שמות פרשת בא יב: טז; ביצה כא ע"ב משנה הראשונה; רשב"א שם ד"ה ב"ש אומרים, עד "לצורך פליגי" [המחוקק בסען מחוק
שם בביצה יב ע"א, המשנה ובגמ' עד "נמי שלא לצורך"]; רמב"ם פירוש המשנה ביצה ב: ד [הל' יום טוב א: טז]; ספר יראים
סי' שד, "ולא דוקא אוכל ... נפש אסורה"

משלי ל: כ; בראשית לט: ו, וברש"י שם (ע"פ מדרשים רבים, כמו שמות רבה פרשה א סי' לב "למה זה עזבתן ... אשר הוא
אוכל"); ירמיהו טו: טז

עוד מקורות בנוגע לשאלת אופי הלימוד (בין לר' אבהו בין לחזקיה)

ויקרא פרשת אחרי מות יז: יג; חולין פה ע"א, בעיקר "ורבי שמעון אשר ... לאו בר אכילה הוא"; ספר יראים סי' קג, עד "הלכך
ממעטינן עוף טמא"; תוספות רי"ד קידושין נו ע"ב ד"ה והשתא דנפקא
חידושי הר"ן פסחים כא ע"ב, ד"ה נפקא ליה

הכרעת הראשונים לגבי חזקיה ור' אבהו

רי"ף פסחים ה ע"ב בדפיו, "אמר חזקיה ... היתר אכילה"; ר"ן שם "שנאמר לא ... יותר פשוט"; רא"ש חולין ז: יז "ואין הלכה
... דברי חזקיה"

רמב"ם הל' מאכלות אסורות ח: טו; הל' חמץ ומצה א: ב; מאירי פסחים כא ע"ב ד"ה איסור הנאה; [שו"ת מהרלב"ח סי' יז];
כסף משנה שם, בעיקר לבסוף "ממ"ש בפ"ח ... הר"ן להרי"ף"

חידוש הרמב"ם בלימוד דין נוסף מ"לא יאכל" - רמב"ם הל' חמץ ומצה א: ז, ובכס"מ שם; שו"ת מהרלב"ח סי' יח עד "בחמץ לאסור חצי
שיעור", ושם "וביאור איך ... שהוא אסור מן התורה"